

הסבר ללוחות:

דוח ה-IIP (International Investment Position), שנבנה על פי הנחיות קרן המטבע הבינ-לאומית, מציג את יתרת הנכסים של המשק מול חו"ל ואת יתרת ההתחייבויות של המשק לחו"ל, הזהה ליתרת הנכסים של תושבי חוץ במשק, בשתי נקודות זמן - בדרך כלל, בתחילת רביע ובסופו, או בתחילת שנה ובסופה. כן מציג הדוח את השינויים ביתרות אלה במהלך הרביע או השנה - שינויים הנובעים מרכיבים שונים: מתנועות, משינויים במחירי הנכסים וההתחייבויות, מהפרשי שיערים ומהתאמות אחרות. נתוני התנועות ומיונם, המבטאים את הסכום המצטבר של העסקאות בין המשק לחו"ל, זהים לנתוני התנועות המוצגות בחשבון הפיננסי במאזן התשלומים של המשק, ומכילים שלושה רכיבים עיקריים - השקעות ישירות (של בעלי עניין), השקעות בתיק ניירות הערך למסחר והשקעות אחרות. למעשה מקיף דוח ה-IIP את כל סוגי העסקאות וההתחייבויות הפיננסיים - הן מכשירי חוב (אשראי, פיקדונות ואיגרות חוב) והן מכשירי הון (בעיקר השקעות במניות). דוח ה-IIP קושר בין נתוני התנועות במאזן התשלומים לבין נתוני יתרות של הנכסים וההתחייבויות מול חו"ל; כך הוא מאפשר לנתח את השינויים ביתרות אלה, ותורם להגברת האמינות של נתוני החשבונאות הלאומית. הדוח מתפרסם בשתי גרסאות: גרסה מקוצרת (בעברית), המציגה את הסעיפים העיקריים בלבד, וגרסה מפורטת (באנגלית), המתאימה לתקן שנקבע על ידי קרן המטבע הבינ-לאומית.

הגדרות והבהרות - הפעילות של המשק מול חו"ל והפעילות במט"ח

ממוין לפי א-ב

איגרות חוב - לרבות ניירות ערך בני המרה.

איגרות חוב סחירות של הסקטור הציבורי המוחזקות בידי תושבי חוץ - איגרות חוב במטבע חוץ, שהנפיקה ממשלת ישראל בחו"ל, רובן בערבות ממשלת ארה"ב כולל ריבית צבורה על איגרות חוב מסוג (zero coupon), וכן איגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל או על ידי בנק ישראל (מק"ם), בארץ בשקלים ונרכשו על ידי תושבי חוץ.

אשראי ממערכת הבנקאות בישראל - לרבות אשראי מפיקדונות למתן הלוואות, גם אם הוא על אחריות המפקיד.

אשראי ישיר מחו"ל - אשראי מחו"ל, למעט אשראי ספקים מתושבי חוץ.

אשראי לזמן ארוך - אשראי שהתקופה עד לפירעונו ארוכה מחמש שנים.

אשראי לזמן בינוני - אשראי שהתקופה עד לפירעונו היא מעל שנה ועד חמש שנים.

אשראי לזמן קצר - אשראי שהתקופה עד לפירעונו אינה עולה על שנה.

אשראי לקוחות - אשראי שנתנו יצואנים (תושבי ישראל) ללקוחות תושבי חוץ, בניכוי מקדמות שקיבלו תושבי ישראל מתושבי חוץ על חשבון יצוא.

אשראי לחו"ל - לרבות אשראי לקוחות לתושבי חוץ, ולמעט פיקדונות בין-בנקאיים.

אשראי מחו"ל - לרבות אשראי ספקים מתושבי חוץ, ולמעט פיקדונות בין-בנקאיים.

אשראי מסחרי - אשראי ספקים או אשראי לקוחות.

אשראי ספקים - אשראי שקיבלו יבואנים (תושבי ישראל) מספקים תושבי חוץ, בניכוי מקדמות ששילמו תושבי ישראל לספקים תושבי חוץ על חשבון יבוא.

בונדס - איגרות חוב של מדינת ישראל (לא-סחירות) המונפקות במסגרת מפעל הבונדס (כולל ריבית צבורה על איגרות חוב מסוג zero coupon saving ו- zero coupon).

בעלי עניין (בחברה הנסחרת בבורסה)¹ -² יחידים או תאגידים המחזיקים במניות סחירות בשיעור 10% או יותר מהון החברה המנפיקה ניירות אלה. הלוואות בעלים - הלוואות שניתנו על ידי בעלי עניין וכן הלוואות שניתנו על ידי בעלים של חברות לא-סחירות לחברות שבהן הם מחזיקים.

העברות הון - העברות חד-צדדיות הכלולות בחשבון ההון והפיננסי, כגון העברות עולים.

העברות שוטפות - העברות חד-צדדיות הכלולות בחשבון השוטף, כגון מתנות ותמיכות. השקעות - תנועות או יתרות בנכסים/בהתחייבויות. ההשקעות כוללות השקעות ישירות והשקעות פיננסיות. מובהר בזה כי בטקסט משתמשים במלה "השקעות" לתנועות, ובמלים "יתרות השקעות" - ליתרות.

השקעות אחרות - השקעות פיננסיות שאינן ניירות ערך למסחר (דהיינו פיקדונות ואשראי).

השקעות ישירות¹ - מניות סחירות בשיעור 10% או יותר מהון החברה, מניות לא-סחירות, הלוואות בעלים ונדל"ן. (לא תמיד יש נתונים בנושא אחרון זה). ההשקעות כוללות גם צבירת רווחים.

השקעות נטו בניירות ערך (בתנועות) - השקעות בניכוי מימושים.

השקעות פיננסיות - מניות וניירות ערך בני המרה סחירים שאינם מוחזקים כהשקעה ישירה, איגרות חוב, נגזרים, פיקדונות ואשראי (למעט הלוואות בעלים). התחייבויות אחרות - התחייבויות פיננסיות שאינן ניירות ערך למסחר (דהיינו פיקדונות ואשראי).

התחייבויות ישירות¹ - ראה הגדרה מקבילה של נכסים ישירים.

התחייבויות לא-סחירות - ראה הגדרה מקבילה של נכסים לא-סחירים.

התחייבויות פיננסיות - ראה הגדרה מקבילה של נכסים פיננסיים.

התחייבויות סחירות - ראה הגדרה מקבילה של נכסים סחירים.

התחייבויות פיננסיות של תושבי ישראל - השקעות פיננסיות של תושבי חוץ במגזר הפרטי הלא-בנקאי.

התחייבויות של הסקטור הפרטי הלא-בנקאי במטבע חוץ - אשראי ממערכת הבנקאות במטבע חוץ ואשראי מחו"ל.

התחייבויות שקליות של תושבי חוץ - אשראי שקלי שקיבלו תושבי חוץ, למעט אשראי שקלי צמוד למטבע חוץ.

חוב חיצוני ברוטו - התחייבויות של המשק הישראלי לחו"ל, בין במטבע חוץ ובין במטבע ישראלי, למעט החזקות של תושבי חוץ במניות ובתעודות השתתפות בקרנות נאמנות, ולרבות הלוואות בעלים. החוב החיצוני ברוטו זהה ל"מכשירי חוב" הכלולים בהתחייבויות.

חוב חיצוני נטו - חוב החיצוני ברוטו בניכוי נכסים בחו"ל, למעט השקעות במניות. החוב החיצוני נטו זהה למכשירי החוב נטו (ההתחייבויות בניכוי הנכסים).

חובת דיווח לבנק ישראל – בתוקף סמכות נגיד בנק ישראל לפי סעיף 39 לחוק בנק ישראל, התש"ע 2010 – נוסח צו בנק ישראל (מידע בעניין התפתחויות בשוק מטבע החוץ בישראל), תש"ע-2010,

לפיו חלה חובת דיווח לבנק ישראל על המגזר העסקי (חברות ומלכ"רים) ומגזר משקי בית (יחידים) באופן הבא:

1. דיווח על הקמה או רכישה של תאגיד חוץ או על קבלת החזקה בתאגיד חוץ או על הלוואה לתאגיד חוץ או לתאגיד נשלט (טופס 1): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל אשר מקים, רוכש או מקבל החזקה בתאגיד חוץ או מלווה לתאגיד חוץ או לתאגיד נשלט, אשר יתרת ההשקעה הישירה שלו בחוץ לארץ היא 20 מיליון דולרים או יותר; הדוח יימסר תוך 15 ימים מביצוע ההקמה, הרכישה, קבלת החזקה או הלוואה, לפי העניין.
2. דיווח על השקעה או מימוש השקעה בתאגיד חוץ או בתאגיד נשלט (טופס 2): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל אשר ביצע השקעה ישירה בחוץ לארץ או מימש השקעה כאמור, במלוואה או בחלקה, בתאגיד תושב חוץ או בתאגיד נשלט בסכום של 5 מיליון דולרים או יותר, ואשר יתרת ההשקעה הישירה שלו בחוץ לארץ בתאגיד חוץ, בתאגידים נשלטים, או בכולם ביחד, שווה ל- 20 מיליון דולרים או יותר לאחר ביצוע ההשקעה או לפני מימושה, לפי העניין; הדוח יימסר לגבי כל תאגיד חוץ בנפרד לא יאוחר מ- 15 ימים ממועד ביצוע ההשקעה או המימוש.
3. דיווח על השקעה או מימוש השקעה של בעל עניין תושב חוץ או תאגיד שולט בתאגיד תושב ישראל (טופס 3): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל על ביצוע השקעה ישירה בישראל או מימושה בידי בעל עניין תושב חוץ או תאגיד שולט, בסכום של 5 מיליון דולרים או יותר, ובלבד שיתרת ההשקעה הישירה בישראל של תושבי חוץ בו שווה ל- 40 מיליון דולרים או יותר לאחר ביצוע ההשקעה או לפני מימושה, לפי העניין; הדוח יימסר לגבי כל בעל עניין תושב חוץ או תאגיד שולט בנפרד לא יאוחר מ- 15 ימים ממועד ביצוע ההשקעה או המימוש.
4. דיווח על יתרת ההשקעה הישירה של בעל עניין תושב חוץ או תאגיד שולט בתאגיד תושב ישראל (טופס 4): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל, שיתרת ההשקעות הישירות של בעלי עניין תושבי חוץ ותאגידים שולטים בו, בסוף השנה הנוכחית או בסוף השנה הקודמת שווה ל- 40 מיליון דולרים או יותר; הדוח יימסר לא יאוחר מ- 120 ימים מתום השנה שאליה מתייחס הדיווח.
5. דיווח על יתרת ההשקעות הישירות בחוץ לארץ בתאגיד חוץ ובתאגידים נשלטים (טופס 5): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל שיתרת ההשקעות הישירות שלו בחוץ לארץ בסוף השנה הנוכחית או בסוף השנה הקודמת שווה ל- 20 מיליון דולרים או יותר; הדוח ימולא לגבי כל תאגיד חוץ בנפרד ויימסר לא יאוחר מ- 120 ימים מתום השנה שאליה מתייחס הדיווח.
6. דיווח על ביצוע הנפקה של תאגיד תושב ישראל מחוץ לישראל (טופס 6): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל אשר הנפיק ניירות ערך סחירים בחוץ לארץ בהנפקה פרטית או ציבורית או שניירות הערך שלו הוצעו בחוץ לארץ בהצעת מכר לציבור בידי תושב ישראל ואשר סכום ההנפקה או הצעת המכר כאמור או סכום שניהם ביחד שווה ל- 5 מיליון דולרים או יותר; הדוח יימסר תוך 15 ימים ממועד ההנפקה או הצעת המכר.
7. דיווח על תאגיד תושב ישראל על ניירות הערך שלו ועל בעלי העניין בו (טופס 7): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל ששווי ניירות הערך שלו הנסחרים בחוץ לארץ למועד הדיווח שווה ל- 5 מיליון דולרים או יותר; הדוח יימסר אחת לרבעון ולא יאוחר מ- 15 ימים מסימומו.
8. דיווח רבעוני על נכסים והתחייבויות במטבעי ישראלי ובמטבע חוץ ועל תנועות בחשבונות בחוץ לארץ (טופס 8 בצו או טופס 11 במערכת הדיווחים): חובת הדיווח חלה על תאגיד תושב ישראל אשר יתרת נכסיו הפיננסיים בחוץ לארץ או בידי נכון למועד הדיווח שווה ל- 20 מיליון דולרים או יותר ועל תאגיד תושב ישראל שמחזור מכירותיו המאוחד ב- 12 החודשים האחרונים עולה על 50 מיליון דולרים; הדוח יימסר אחת לרבעון ולא יאוחר מ- 45 ימים מסימומו.
9. דיווח של מלכ"ר על תרומות, נכסים פיננסיים וחשבונות בחוץ לארץ (טופס 9 בצו או טופס 12 במערכת הדיווחים): חובת הדיווח חלה על מלכ"ר אשר היקף התרומות אליו מחוץ לארץ ב- 12 החודשים האחרונים שווה ל- 20 מיליון דולרים או יותר או שיתרת השקעותיו הישירות בתוספת יתרת הנכסים הפיננסיים שלו בחוץ לארץ שווה או עולה על סכום זה;

הדוח יימסר אחת לרבעון ולא יאוחר מ- 45 ימים מסימומו; בטופס זה- "מלכ"ר"- תאגיד
תושב ישראל שאין עיסוקו לשם קבלת רווחים; "יתרת השקעה ישירה"- לרבות נכסי
מקרקעין.

10. דיווח של יחיד על השקעות ישירות ונכסים פיננסיים בחוץ לארץ ועל חשבונות בחוץ לארץ
(טופס 10 בצו או טופס 14 במערכת הדיווחים); חובת הדיווח חלה על תושב ישראל יחיד,
אשר יתרת השקעותיו הישירות ויתרת הנכסים הפיננסיים שלו בחוץ לארץ, המוחזקים בידי
או עבורו, למועד שלגביו נדרש הדיווח, שווה ל- 20 מיליון דולרים או יותר; הדוח יימסר אחת
לרבעון, ולא יאוחר מ- 45 ימים מסימומו. בטופס זה, "יתרת השקעה ישירה"- לרבות נכסי
מקרקעין.

החשבון הבסיסי - אצל תושבי חוץ: השקעות במניות ישראליות - ישירות ובתיק למסחר - בארץ
ובחו"ל. אצל תושבי ישראל: השקעות במניות של חברות זרות בניכוי אשראי ארוך טווח שגויס
בחו"ל, לרבות איגרות חוב והלוואות בעלים. החשבון הבסיסי משקף אותו חלק של הפעילות בשוק
המונע משיקולים ארוכי טווח.

חשיפה לשער החליפין של השקל - נכסים של תושבי ישראל בניכוי התחייבויותיהם, במטבע חוץ
ובהצמדה למטבע חוץ, לרבות עסקאות עתידיות שקל/מטבע חוץ ולמעט מניות ישראליות, גם אם הן
נסחרות בחו"ל.

מטבע חוץ - נקוב במטבע חוץ או צמוד לו, אלא אם כן נאמר במפורש "נקוב" או "צמוד".

המגזר הבנקאי - מערכת הבנקאות בישראל (ראה הגדרה).

המגזר הפיננסי - המתווכים הפיננסיים - המגזר הבנקאי (מערכת הבנקאות בישראל), הברוקרים
והחברות למתן שירותי המרה - וכן המשקיעים המוסדיים. המגזר הפרטי - יחידים ותאגידים שאינם
במגזר הציבורי.
המגזר הפרטי הלא-בנקאי - יחידים וחברות וכן גופים אחרים (כגון מלכ"רים) שאינם לא במגזר
הציבורי ולא במגזר הבנקאי.

המגזר הציבורי - הממשלה, בנק ישראל והמוסדות הבינלאומיים.
מכירת נכסים של הסקטור הפרטי הלא-בנקאי במטבע חוץ (נטו) - מימוש של מכשירי חוב -
נכסים/התחייבויות פיננסיים למעט מניות וניירות ערך בני המרה, וכן הלוואות בעלים (הכלולות
בנכסים/בהתחייבויות הישירים).

מכשירי חוב - נכסים/התחייבויות פיננסיים למעט מניות וניירות ערך בני המרה, וכן הלוואות בעלים
(הכלולות בנכסים/בהתחייבויות הישירים).

מניות ישראליות - מניות שהונפקו על ידי חברות הרשומות בישראל ונסחרות בארץ ובחו"ל - ישירות
ובתיק ניירות הערך למסחר.

מערכת הבנקאות בישראל - כוללת את התאגידים הבנקאיים הרגילים, דהיינו תאגידים בנקאיים
שאינם בנקים למשכנתאות או בנקים למימון השקעות או מוסדות כספיים, כמשמעותם בחוק
הבנקאות (רישוי).

ניירות ערך זרים - ניירות ערך שהונפקו על ידי תאגידים זרים או ממשלות זרות.

ניירות-ערך-חוץ ישראליים - ניירות ערך שהונפקו על ידי חברות ישראליות או על ידי ממשלת
ישראל ונסחרים בחו"ל.

נכסים אחרים - נכסים פיננסיים שאינם ניירות ערך למסחר (דהיינו פיקדונות ואשראי).

נכסים והתחייבויות של המשק הישראלי כלפי חו"ל (IIP)³ - נכסים של המשק הישראלי (המגזר הציבורי, המגזר הבנקאי והמגזר הפרטי הלא-בנקאי) בחו"ל והתחייבויות שלו לחו"ל (דהיינו נכסים ישראליים שבידי תושבי חוץ, בין אם הם נקובים במטבע חוץ ובין אם הם נקובים בשקלים).

נכסים ישירים¹ - מניות סחירות המוחזקות בידי בעלי עניין, מניות לא-סחירות, הלוואות בעלים ונדל"ן. (לא תמיד יש נתונים בנושא אחרון זה).

נכסים לא-סחירים - מניות ואיגרות חוב לא-סחירות וכן פיקדונות ואשראי.

נכסים סחירים - מניות, איגרות חוב, נגזרים, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות וניירות ערך בני המרה הנסחרים בשוק.

נכסים פיננסיים - מניות סחירות שאינן מוחזקות כנכס ישיר, איגרות חוב, נגזרים, פיקדונות ואשראי (למעט הלוואות בעלים).

נכסים פיננסיים בידי תושבי חוץ - מניות סחירות של חברות ישראליות שאינן מוחזקות כנכס ישיר; איגרות חוב סחירות של חברות ישראליות ושל הממשלה, בין אם הן נסחרות בארץ ובין אם הן נסחרות בחו"ל, בין אם הן נקובות בשקלים ובין אם הן נקובות במטבע חוץ; פיקדונות (במטבע חוץ ובשקלים) במערכת הבנקאות בישראל וכן אשראי מחו"ל (למעט הלוואות בעלים).

נכסים פיננסיים בידי תושבי ישראל - מניות סחירות של חברות זרות שאינן מוחזקות כנכס ישיר; איגרות חוב סחירות של חברות זרות או של ממשלות זרות, פיקדונות בחו"ל ואשראי לחו"ל (למעט הלוואות בעלים).

נכסים שקליים בידי תושבי חוץ - איגרות חוב שקליות, פיקדונות שקליים ורכישה עתידית (נטו) של שקלים כנגד מטבע חוץ. הנכסים השקליים אינם כוללים נכסים צמודים למטבע חוץ. נכסים של הסקטור הפרטי הלא-בנקאי במטבע חוץ - השקעות במניות זרות - ישירות ובתיק ניירות הערך למסחר, איגרות חוב זרות, איגרות חוב של ממשלת ישראל במטבע חוץ, פיקדונות במטבע חוץ בארץ ובחו"ל, אשראי במטבע חוץ לתושבי חוץ, יתרת רכישות עתידית של מטבע חוץ. הנכסים במטבע חוץ הם נכסים נקובים במטבע חוץ ונכסים צמודים למטבע חוץ. השקעה של תושב ישראל במניה של חברה ישראלית הנסחרת בחו"ל אינה נחשבת לנכס במטבע חוץ. ציבור - לרבות בנקים למשכנתאות, בנקים למימון השקעות ומוסדות כספיים, כמשמעותם בחוק הבנקאות (רישוי).

רכישת נכסים שקליים (נטו) בידי תושבי חוץ (מכירת מטבע חוץ נטו) - צבירה (נטו) של נכסים שקליים ורכישה (נטו) של מניות ישראליות, בניכוי פירעון (נטו) של התחייבויות שקליות.

תושב חוץ⁴ - מי שאינו תושב ישראל, ואינו בנק ישראל או ממשלת ישראל. תושבי האוטונומיה נחשבים תושבי חוץ. אזרח ישראלי המתגורר דרך קבע בחו"ל נחשב אף הוא כתושב חוץ.

תושב ישראל⁴ - אזרח ישראלי המתגורר בישראל, או מי שנמצא בישראל על פי אשרת עולה או תעודת עולה, או על פי רישיון לישיבת קבע, תאגיד הרשום בישראל, מי שאינו יחיד שעיקר פעילותו בישראל, וכן אזרח ישראלי המתגורר בשטחי יהודה, שומרון וחבל עזה שאינם חלק מהאוטונומיה.

תיק ניירות ערך למסחר (פורטפוליו) - נכסים/התחייבויות פיננסיים שהם ניירות ערך סחירים.

תנועות - עסקאות בין המשק לחו"ל כולל עסקות קיזוז או עסקאות נקובות במטבע חוץ בין תושבי ישראל.

תנועות בחשבון הפיננסי של תושבי חוץ - השקעות פיננסיות וישירות של תושבי חוץ

בישראל, לרבות השקעות בניירות ערך ישראליים הנסחרים בחו"ל.

תנועות בחשבון הפיננסי של תושבי ישראל - השקעות פיננסיות ויטירות של תושבי ישראל בחו"ל וכן העברות הון של עולים חדשים. השקעה של תושב בנייר-ערך-חוץ ישראלי אינה נחשבת להשקעה בחו"ל.

הגדרות נוספות בנושא מאזן התשלומים והחשבון הפיננסי ניתן למצוא באתר של השלכה המרכזית לסטטיסטיקה בקישור הבא:

http://www.cbs.gov.il/reader/?Mlval=cw_usr_view_SHTML&ID=344

¹ ההגדרה של בעלי עניין, וכן במקביל של השקעות/נכסים/התחייבויות ישרים, תואמת את הגדרת ה-IMF. נתונים שמקורם ברשות לניירות ערך כוללים גם ניירות ערך בני המרה (הכלולים לפי הגדרתם בהשקעות בעלי עניין ואינם כלולים בהשקעות אלו לפי הגדרת ה-IMF).

² לצורכי דיווח הוגדר, בתוספת להיתר הכללי, בעל עניין כמחזיק בהון של החברה בשיעור של 5% או יותר.

³ דוחות ה-IIP ערוכים ככלל ע"פ הנחיות קרן המטבע העולמית (IMF) כפי שמופיעות ב-5 Balance of Payment Manual (BPM5). בשל העדר נתונים, יש מספר חריגות מהנחיות הקרן שעיקרן הן:

- היתרות בסעיפי ההשקעות ישירות, האשראי שאינו בנקאי והפיקדונות בבנקים זרים, מחושבות בחלקן כסיכום של העסקות המדווחות ע"י מערכת הבנקאות, בעוד שע"פ הנחיות הקרן יש לחשב את היתרה לפי ערך השוק או הערך בספרים.
- היתרות בצד הנכסים ובצד ההתחייבויות אינן כוללות את הנדל"ן המוחזק במישרין (שלא באמצעות תאגיד).
- כל ההשקעות במניות של חברות לא סחירות מסווגות כ"השקעות ישירות", בעוד שע"פ הנחיות הקרן, השקעות בשיעור שאינו עולה על 10% יש לסווגן כ"השקעות אחרות".
- חברות מוחזקות בחו"ל שאינן סחירות: החברות (הישראליות המחזיקות) המדווחות ישירות לבנק ישראל נדרשות לעשות זאת על פי הרישומים של החברה המוחזקת, ואילו הדיווח של המוסדיים נעשה לפי החברה המחזיקה.

⁴ ראה הגדרות, בנוסח מחייב, בצו בנק ישראל (מידע בעניין התפתחויות בשוק מט"ח בישראל) – 2010